

บทบาทของสภาข้าราชการ ที่มีต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในอดีต

บทนำ

ก่อนอื่น ในฐานะที่ผมได้รับแรงศรัทธาจากบรรดาข้าราชการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ให้เข้ารับหน้าที่ประธานสภาข้าราชการในยุคเริ่มแรก มาถึงข้าราชการทุกคนซึ่งมีส่วนร่วมกันรักษาและพัฒนา มาจนถึงปัจจุบัน

หลักการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่จะทำให้สามารถก้าวหน้าไปได้อย่างมั่นคงนั้น ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของจิตใจที่หวนกลับไปทบทวนอดีตความเป็นมา มีผลช่วยให้รากฐานจิตสำนึกรับผิดชอบยิ่งยั้งยืนยง แทนการมองมุ่งตรงไปข้างหน้าด้านเดียว เพราะคุณสมบัติดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ มนุษย์ละกิเลสของตัวเองลงไปได้ ทุกสิ่งทุกอย่างที่จะช่วยให้ก้าวไปข้างหน้า รวมทั้งเติบโตยิ่งขึ้นนั้น ย่อมเป็นไปได้เองอย่างเป็นธรรมชาติ หากแต่ละคนมุ่งมั่นทำงานจากจิตวิญญาณที่มีความจริงใจต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคน

หวนกลับไปพิจารณาอดีตความเป็นมา

หลังจากประเทศไทยได้มีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาขึ้น ซึ่งเรียกกันว่า มหาวิทยาลัย และมีการเพิ่มปริมาณมากขึ้น ช่วงนั้น องค์การการจัดการศึกษาเกิดขึ้นจากอำนาจด้านบนซึ่งถ่ายทอดลงมาสู่ด้านล่าง อีกทั้ง กระแสโลกาภิวัตน์อันเป็นสัจธรรมของโลก ได้มีการพัฒนาขึ้นมาจากรากฐานมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มวัฒนธรรมตะวันตก ดังนั้น จึงมีการสืบทอดความรู้สัจนิยม การส่งคนท้องถิ่นไปศึกษาภายใต้ระบบอิทธิพลจากการจัดการ บนพื้นฐานความคิดคนในกลุ่มวัฒนธรรมดังกล่าว

ช่วงเริ่มแรก ความคิดในการจัดตั้งได้ถูกกำหนดขึ้นภายใต้แต่ละสาขาวิชา หรืออาจกล่าวได้ว่า ตามแนวความคิดแบบแยกส่วน จึงมีการแยกมหาวิทยาลัยขึ้นภายในกรอบของสาขาวิชา แทนการเปิดรากฐานความคิดออกไปสู่มุมกว้างและเชื่อมโยงถึงกันได้ในทุกสาขา

บนพื้นฐานความคิดการจัดการดังกล่าว อาทิเช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอยู่ภายใต้การบริหารและการจัดการของกระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์อยู่ภายใต้การบริหารและการจัดการของกระทรวงสาธารณสุข และ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อยู่ภายใต้การบริหารและการจัดการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ชื่อในสมัยนั้น) เป็นตัวอย่าง

นอกจากนั้น รากฐานความคิดของคนที่ยึดติดอยู่กับสาขาของวิชาการ แทนการเข้าใจได้ลึกซึ้งว่า ทุกสาขาวิชานั้นอยู่บนรากฐานเดียวกัน คือ **ความจริง** ที่สอนให้คนเป็นผู้รู้เหตุผล จากจิตวิญญาณของตนเองอย่างอิสระ แต่กลับทำให้มีกระแสดินร่นสู่ทิศทางเก่าต่อไปอีก

ช่วงถัดมา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้มีการแตกแขนงวิชาในระดับคณะเพิ่มมากขึ้น ความคิดที่สะท้อนออกมาให้เห็นความจริง ได้แก่ การมองมหาวิทยาลัยแห่งนี้ว่าไม่ใช่มหาวิทยาลัยทางด้านเกษตรแต่เป็นมหาวิทยาลัยทั่วไป ทำให้เห็นความจริงว่า ความคิดลักษณะนี้ลงไม่ถึงพื้นดิน จึงไม่อาจให้บริการความรู้ทางวิชาการหรือความรู้ที่เข้าถึงความจริงแก่เกษตรกรได้อย่างถึงรากฐาน

จากนั้นมาอีกช่วงหนึ่ง จึงได้มีการประชุมกันที่ สว่างคนิवास จ.สมุทรปราการ เพื่อระดมความคิดว่า มหาวิทยาลัยควรจะอยู่อย่างอิสระ ซึ่งช่วงนั้นผมมีโอกาสเข้าร่วมประชุมด้วย จากผลการประชุม ทำให้มีการปรับโครงสร้างการบริหารระดับรัฐใหม่ โดยรวมมหาวิทยาลัยทั้งหมดนำไปขึ้นต่อสำนักนายกรัฐมนตรี ความคิดในด้านการจัดการดังกล่าว ยังมีการเปลี่ยนแปลงต่อมาจนกระทั่งเกิดทบวงมหาวิทยาลัย

จากความรู้สึกในธรรมชาติของผมช่วงนั้นคิดว่า กลุ่มอำนาจรัฐเองยังเกรงว่าถ้าให้มหาวิทยาลัยเป็นอิสระแล้ว อำนาจรัฐอาจปกครองได้ยากมากยิ่งขึ้น

เหตุที่เกิดสภาข้าราชการ

ในช่วงนั้น มีการพูดกันเรื่อง **การสร้างดุลอำนาจภายในการบริหารงาน** หนาแน่นมากขึ้น จึงได้เกิดสภาอาจารย์ขึ้นในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ แต่สำหรับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นั้น คนจำนวนมากมองภาพรวมของเรื่องนี้ ซึ่งขณะนั้นมีการจำแนกข้าราชการออกเป็นสายต่าง ๆ คือ สาย ก กับสาย ข จึงได้พยายามที่จะประสานเข้าด้วยกัน ด้วยเหตุนี้ จึงตั้งเป็นสภาข้าราชการ ซึ่งแปลกไปจากมหาวิทยาลัยอื่น แต่แท้จริงแล้วก็คือวัตถุประสงค์เดียวกัน

ช่วงนั้นเป็นช่วงที่ผมผ่านงานขึ้นมาตามลำดับอย่างเป็นธรรมชาติ หมายความว่า รากฐานจิตใจตนเองรักที่จะอยู่กับพื้นดิน แต่การก้าวขึ้นไปด้านบนนั้น ไปเพราะแรงศรัทธาจากผู้อื่นมากกว่า ทำให้ได้ความรู้อย่างหนึ่งว่า การเลือกตั้งจากใจของทั้งสองด้านมีความลึกซึ้งมากกว่าสิ่งซึ่งปฏิบัติกันต่อมาในช่วงหลัง ๆ

หลังจากผมพ้นตำแหน่งอธิการบดี รวมทั้งตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (เปลี่ยนมาจากชื่อแรก) มาแล้ว ตนได้สมัครใจลงไปนั่งอยู่ที่ภาควิชาและใช้ชีวิตทำงานอย่างเรียบง่าย แต่อยู่บนพื้นฐานที่กว้างมากขึ้น เป็นช่วงเวลาพร้อมกันกับมีการจัดตั้งสภา

ข้าราชการพอดี จึงมีผู้ขอร้องให้เข้าไปสมัคร แล้วในที่สุดตนก็ต้องเข้าไปรับหน้าที่เป็นประธานขององค์กรใหม่นี้ ช่วยให้ตนมีโอกาสเรียนรู้คุณค่าชีวิตจากความหลากหลายกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ร่วมมือกันริเริ่มปรับปรุงโครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัย

สิ่งแรกซึ่งทุกคนมีความรู้สึกว่าจะแก้ไขปรับปรุงใหม่ก็คือ พระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งไม่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในขณะนั้นมาเป็นเวลานาน จึงเห็นสมควรให้สภาข้าราชการทำหน้าที่นี้เพื่อดำเนินการเสนอผ่านผู้บริหารมหาวิทยาลัยต่อไป

ความคิดที่เปิดกว้างกว่าเก่า ทำให้มีความเห็นพ้องต้องกันว่า ผู้ซึ่งควรมีบทบาทร่วมกันพิจารณาเรื่องดังกล่าว ไม่ควรล้อมกรอบอยู่เพียงผู้ที่เป็นกรรมการสภาข้าราชการเท่านั้น แต่ควรพิจารณาเชิญผู้มีประสบการณ์และผู้มีความสนใจ จากบรรดาข้าราชการภายนอกเข้ามาร่วมด้วย

หลังจากสภาข้าราชการได้จัดประกายความคิด ในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมุ่งที่สภามหาวิทยาลัย เพื่อเปิดพื้นฐานออกสู่สังคมกว้าง และดำเนินการร่างพระราชบัญญัติใหม่จนเสร็จ จึงนำเสนอผู้บริหารในขณะนั้น

เราคงไม่โทษว่าใครผิดใครถูก หากเป็นเพราะเหตุว่า ความคิดทางเดียวซึ่งมุ่งจากด้านบนลงสู่ด้านล่าง แม้การจัดตั้งสภาข้าราชการ อีกทั้งมีบรรดาอาจารย์ซึ่งเคารพรักและศรัทธา ขอให้ผมซึ่งเคยดำรงตำแหน่งบริหารมหาวิทยาลัยมาก่อนเข้ารับหน้าที่ประธาน อาจทำให้ผู้บริหารในช่วงนั้นรู้สึกอึดอัดใจ ทำให้ผมถูกมองในด้านตรงข้ามว่า เพราะตนสูญเสียอำนาจ

แต่ผมก็รู้สึกได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ที่ใจ จึงไม่ถือสาอะไรใครทั้งนั้น คงมุ่งมั่นทำงานโดยมีทีมงานทุกคนที่มีความเข้าใจร่วมกัน

ได้ทราบต่อมาในภายหลังว่า ร่างพระราชบัญญัติซึ่งสภาข้าราชการได้นำเสนอนั้น ถูกเก็บไว้ด้านบนเป็นเวลานาน จนกระทั่งผมลาออกจากราชการมาแล้ว จึงต้องขอแสดงความยินดี และขอขอบคุณชนรุ่นหลังทุกคน ผู้มีส่วนร่วมกันสืบทอดสิ่งซึ่งได้คิดและร่วมมือกันปฏิบัติมาก่อน จนกระทั่งบรรลุผล

เริ่มจัดตั้งที่ประชุมสภาอาจารย์ทั่วประเทศ

อีกมุมหนึ่งซึ่งกว้างกว่าเก่า เนื่องจากช่วงที่ผมเป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัยอยู่นั้น ได้มีการจัดตั้งที่ประชุมอธิการบดีของมหาวิทยาลัยต่างๆ ขึ้น และตนได้เข้าไปรับหน้าที่เป็นเลขานุการ

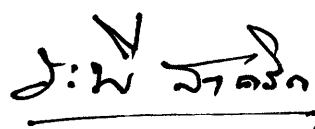
ดังนั้นจึงเกิดความคิดริเริ่มที่จะให้มีที่ประชุมสภาอาจารย์ทั่วประเทศ หลังจากที่ได้ไปปรึกษาหารือกันเป็นการภายในที่สำนักงานสภาอาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้ว จึงเกิดที่ประชุมสภาอาจารย์ทั่วประเทศขึ้นเป็นครั้งแรก และก็คงหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่ตนได้รับการขอร้องให้เป็นประธานสภาอาจารย์ทั่วประเทศเป็นคนแรก

หลังจากนั้นแล้วช่วงหนึ่ง ผมได้ตัดสินใจลาออกจากราชการก่อนเกษียณอายุ ด้วยเหตุผลบางอย่าง ซึ่งตนมองเห็นภาพความจริงจากใจตัวเองชัดเจนยิ่งขึ้น จึงต้องพ้นจากตำแหน่งเหล่านี้ไปด้วยทั้งหมด

สรุป

แต่ในส่วนลึกของหัวใจ ก็ยังเกิดความรู้สึกที่ชัดเจนอยู่เสมอว่า ความรู้ ซึ่งได้จากประสบการณ์ชีวิตเท่าที่ผ่านมาแล้วทั้งหมดนั้น น่าจะเป็นบทเรียนที่สามารถถ่ายทอดวิญญานสู่ชนรุ่นหลัง อีกทั้งสรุปได้ว่า การทำสิ่งใดและชีวิตผ่านพ้นงานระดับใดมาก็ตาม รวมแล้วทั้งหมด ช่วยให้ตนรู้ว่า การให้จากใจจริง และ สภาข้าราชการที่คิดให้กับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นั้น หากเป็นการมีส่วนร่วมกันปฏิบัติของทุกคนผู้ให้จากใจจริงจะเป็นกรรมกรหรือไม่ก็ตาม ย่อมถือว่า คือหน้าที่สำคัญที่สุดของแต่ละคนร่วมกัน โดยเฉพาะช่วยให้เกิดความรักที่สานเป็นหนึ่งเดียวกันได้ และ แต่ละคนผู้ทำหน้าที่อย่างแท้จริง ย่อมพบความสุขจากรากฐานจิตใจของแต่ละคน ได้ด้วยตนเอง

เขียนจากใจ

(ศาสตราจารย์ระพี สาคริก)